

Redaktören har ordet

Var och en som planerar en tur i markerna, oavsett om det gäller en blomexkursion eller bara vanligt skogsmys, har säkert känt en viss vända i den tidiga morgonstunden. Inte nog med att väckarklockan stämt upp sin hymn minst en timme för tidigt, alla förberedelser inför dagen är också gjorda.

Efter frukosten gäller det att förbereda dagens matsäck. Kaffebryggaren slås på och medan de aromatiska dropparna dimper ned i bryggmaskinens glaskantin åker skogaholmslimpan fram. En smörgås i timmen blir lagom, vilket gör åtta mackor för en normal åttatimmarsexkursion. Ostskivorna klibbas fast med smör och mackorna läggs ihop två och två för att sedan stoppas ned i en alltför liten plastpåse som i ena änden snos ihop till en knut. Kaffet är klart och den krossfria termosens hämtas ur skåpet för att fyllas med det ångande kaffet.

Mer erfarna inventerare har sedan länge upptäckt kylväskan – denna förnämliga uppfinning som håller maten kall även sådana dagar som den 5 augusti 1975. Och det är denna dag som resten av artikeln skall handla om.

Den här dagen skulle ett högtryck växa in och SMHI varnade för att det skulle bli varmare än gårdagen, då temperaturen bara orkade upp till +32°. Bilen jag ägde var av den gamla typen med manuell AC, d.v.s. med fyra nedvevade fönsterrutor och några rosthål i golvet. Körningen till exkursionslokalen blev en stormig upplevelse men luften hade redan blivit ljummen och SMHI:s prognos fanns ingen anledning att ifrågasätta.

Bilen parkerades i en väggkant, rutorna vevades åter upp och dörrarna låstes. Efter knappa tre timmar steg temperaturen inne i bilen från ca +25° till +75°.

Under tiden – inte ont anande – kröp jag kring bland slokande örtmattor och nosade efter små pysslingar att lägga till artlistan från området. När jag återvände till bilen var pannan våt av svett. Jag öppnade bildörren och den obeskrivliga hettan från kupén formligen vällde ut och fick luften att dallra till. Samtidigt brann det till i halsen – vatten! Men det blev istället en suck! Vattnet fanns kvar i kranen hemma. I bilen fanns bara skällhett kaffe på termos.

Eftersom jag samtidigt var hungrig kändes det logiskt att gripa sig an lunchpaketet – kaffe med skogaholmslimpa! Jag tog tag i ståltermosen och höll på att bränna fingrarna av mig. Jag rev av mig T-shirten, använde den som grytlapp och höll upp det rykande kaffet i en mugg. Jag sökte upp en skuggfläck tätt intill bilen i vägdammets och slog mig ned. Jag tog en klunk av kaffet, brände mig på tungan, men var glad ändå. Torkan i halsen försvann och kraften återvände. Jag reste mig, stoppade in huvudet i bilen på nytt och se vad låg där på sätet - jo, plastpåsen med limpsmörgåsarna!

Endast en till utmattning hungrande person förmår uppskatta solvärmd limpa en dag som denna. Brödet var varmt och mjukt, indränkt av härsket smör och ostskivan smakade varm deg.

I slutet av den sista smörgåsen kom efterrätten – en sportbil av en modell jag aldrig hann uppfatta – dundrade förbi och lyfte en

sky av grått vägdamm som lade sig som en film över anrättningen. De sista tuggorna knastrade muntert. Lunchen var genomliden.

Jag tog mig en vilostund efter maten, kröp upp på sätet och kände mig mätt, nöjd och litet yr. Dagen fortsatte i värmens tecken. Eftersom jag glömt vattnet hemma blev det mycket kaffedrickande. Som tur var svalnade detta successivt, vilket minskade svettningen avsevärt.

Efter ytterligare en exkursion började krafterna mattas. Jag återvände till en om möjligt ännu varmare bil och beslutade mig för att resa hemåt. På vägen stannade jag till vid en bensinstation, beställde en kall dricka och tre isglassar. När två av glassarna var uppätta hade den tredje smält och låg som en pöl på bordet jag slagit mig ned vid. Resten av kvällen tillbringades vid vatten-

kranen. Små stunder passade jag på att vila benen. Kvällsrapporten från SMHI tonade fram ur etern och berättade att östra Svealand slagit värerekord med +35° i skuggan på flera håll.

Jag funderade på morgondagen och dess lunch. Om jag överlevde bakteriehalten i dagens lunchpaket, vilket jag uppenbarligen gjorde, skulle jag äta på en bar. Som så många andra har jag ännu inte lärt mig den svåra konsten att variera maten ute i fält. Det finns visserligen en del latmat, d.v.s. färdigbredda baguetter och liknande på dagens bensinstationer, men i grunden är det bara en mer exklusiv typ av den alltför vanliga skogaholmslunchen. Kanske Daphnes läsare i ett kommande nummer av tidskriften kan hjälpa oss andra med bra tips på bra och lättlagad fältmat – en liten kokbok för matlagningsvaga fältbotanister.

Åsa Rydberg

Maskrosor med fläckiga blad

HANS RYDBERG

Alla som har intresse för maskrosor har kanske sett att bladen inte alltid är helt gröna. Bladen kan ha fläckar av olika färger och typer. Man kan dela in dessa fläckar i två grupper – äkta och oäkta. De oäkta fläckarna beror av angrepp av vitt skilda slag, de äkta är genetiskt betingade och uppträder naturligt som en del av en arts egenskaper. Den som söker efter fläckmaskrosor – med äkta fläckar – har i början svårt att skilja mellan äkta och oäkta fläckar.

Fläckar som beror på angrepp uppstår av svampar, virus, växtsugare med flera skadegörare. Växtsugarna lämnar i regel en cirkelrund fläck efter sig och sin måltid. Fläcken mörknar i kanterna och den återstående bladvävnaden i fläckens centrum bleknar och torkar bort. Fläckar som beror på angrepp har ofta en ljusgul – gul – rödgul färg, men den kan också vara mörkare. Ofta är skiljelinjen mot resten av bladet kraftigt markerad, ibland som en tydligt mörkare linje. Om man vänder på bladet ser man att angreppet gått rakt igenom, d.v.s. motsvarande struktur finns på undersidan. Om man granskar andra maskrosor i närheten kan man se att samma typ av fläckar uppträder hos många olika arter, vilka i övrigt inte har så mycket gemensamt. Detta visar att såväl växtsugare

som virus och svampar ofta drabbar hela bestånd av maskrosor, oavsett vilka taxa som är inblandade, vilket vittnar om att angripna inte är så arts specifika att de skiljer på olika maskrosarter.

Bland svamparna är det främst rostsChamparna *Puccinia hieracii* (Rohl.) Mart. var. *hieracii* och *P. dioicae* P. Magn. som angriper maskrosor. Den senare värdväxlar i senare stadier med olika starr. På maskrosblad uppträder pyknidier (organ som alstrar vegetativa förökningskroppar) på båda sidor av bladet och syns som gula – rödgula fläckar. Oäkta prickar och fläckar på maskrosblad kan lokalt och vissa år vara mycket vanliga. Man ser dem överallt – i åkrar, vägkanter, vallar och gräsmattor.

Äkta fläckar uppträder på bladen hos många maskrosor. Mest iögonfallande är de

Fig 1: Blad av bläckmaskros, *Taraxacum maculatum*, med tjärfläckar

så kallade tjärfläckarna, vilka är mycket vanliga och uppträder hos många arter. Dessa tjärfärgade partier återfinns så gott som alltid på interlobierna, det vill säga bladytan i vinkeln mellan sidoloberna. De här tjärfläckarna är särskilt tydliga hos unga blad på våren, när årets bladrosetter springer fram. Vissa plantor kan då se ut som om de bestrukits med tjära. När bladen växer till och blir större brukar tjärfärgen försvinna eller hos vissa arter bli kvar i interlobierna eller på deras kanter.

Många ogräsmaskrosor känns igen på sina tjärfläckar och de utgör i många fall ett viktigt instrument vid artbestämningen. Fläckarna kan täcka hela interlobier och vara centimeterstora eller mer eller bara uppträda i kanterna som en svag antydan. Den svarta färgen är ibland stark och iögonfallande (fig 1), särskilt tydlig då bladen är ljusgröna eller ljust blågröna, ibland svag och otydlig. Några mycket vanliga arter med sådan tjärfärg är tjärmaskrosen, *Taraxacum fasciatum*, bryggmaskrosen, *T. longisquameum* och gyllenmaskrosen, *T. xanthostigma*. Tjärmaskrosen har mörkgröna, håriga blad med kru-

Fig 2. Blad med äkta fläckar, *Taraxacum maculigerum*

siga interlobier och typiskt färgade, nästan mintgröna, snärtligt tillspetsade ytterholkfjäll, bryggmaskrosen har blågröna blad med nästan ovingade interlobier och en ändlob med starkt konvexa sidor, medan gyllenmaskrosen känns igen på sin typiska ändlob med insnörd midja och en utdragen men bulligt trubbig spets samt de ofta gula eller svagt gröna märkena. Men det finns också andra arter med tjärfläckar som lokalt kan vara mycket vanliga. Hit hör sörmlandsmaskrosen, *T. deltoideum* (avbildad i Rydberg & Wanntorp 2001, p. 113), som i Sverige (och världen) har ett mycket begränsat utbredningsområde omfattande landskapet Sörmland och angränsande socknar av Östergötland. Bladen är blågröna, bladen vasst trekantiga utan tänder (ser nästan ut att vara klippta med en sax!) och de yttre holkfjällen mycket smala och nedåtriktade.

Den intressantaste gruppen fläckiga maskrosor är den där de äkta fläckarna inte är knutna till interlobierna utan finns spridda över hela bladytan. De är i vår del av landet mer eller mindre sällsynta om man undantar sköldmaskrosen, *T. patens* (se fig 5), som emellertid i regel saknar sådana fläckar. Typiskt för gruppen är annars att fläckarna är små, runda-avlånga, ofta bara 1-5 mm i diameter, och utspridda över hela bladytan. Färgen är ofta mörkröd, rödbrun, violettbrun till nästan svart och ser ut att vara en bit insänkt i bladvävnaden. Om man vänder på ett sådant blad ser man att fläckarna inte syns från undersidan, vilket visar att det inte är något angrepp!

Det finns i gruppen ogräsmaskrosor, *Ruderalia*, åtminstone två arter som kan uppvisa sådana äkta fläckar.

Den ena är den ovan nämnda sköldmaskrosen, en i våra trakter vanlig art, i sina mest typiska former lätt att känna igen på sina brett vingade bladskäft med kraftigt rödfärgad mittnerv och på bladens lyrformade ändlob. Ändlobens utseende kommer sig av att kanterna är konkava, dvs mer el mindre djupt inbuktade. Andra karaktärer är skärformade sidolober, breda korgar (ofta 55-60 mm) och mörka knoppar. För det mesta saknar sköldmaskrosen fläckar men man kan hitta enstaka exemplar eller ibland hela bestånd där bladen är fläckiga. Sannolikt är det en gen som muterat och som ger upphov till dessa pigmentansamlingar. Huruvida fläckigheten är konstant eller om den varierar mellan åren på en och samma planta är mig veterligen inte undersökt.

En annan *Ruderalia*-art, prickmaskrosen *T. melanthoides*, kan utan erfarenhet vara svår att känna igen, men när man väl fått upp ögonen för den är den inte så knepig. Prickmaskrosen har blågröna, håriga blad med i regel små mörkröda-violetta prickar strödda över en stor del av bladytan. Dessa fläckar är till skillnad från andra arter mycket små, ofta < 0,5 mm i diameter men lätta att se genom sin avvikande färg. Ibland uppträder de här prickarna så glest att de kan vara svåra att hitta och man kan ibland behöva undersöka alla bladen i en bladrosett för att finna prickar men inte sällan är de talrika och tydliga. Eftersom dessa små prickar inte syns på håll är det viktigt – om man skall få syn på en prickmaskros – att lära känna artens huvudkaraktärer. Bladets ändlob är antingen rundat triangulär

med grovt sågtandad kant eller smalare med en djupt inskuren midja. Då ändlobens basflikar ofta står rätt ut kan en sådan ändlob se ut som ett uppochnedvänt "T". Sidoloberna är på ryggsidan ofta starkt välvda för att mot spetsen plötsligt bli utåtriktade. Några av de övre sidoloberna kan vara kluvna till hälften. De yttre holkfjällen, slutligen, är kraftigt nedböjda. Prickmaskrosen får i vårt område betraktas som mindre allmän, men kan vara förbisedd då den kan förväxlas med andra maskrosor. Om de vita fröbollarna har bildats kan man se att frukterna är brunaktiga, inte gulgrå som hos flertalet andra ogräsmaskrosor.

De arter som i vår maskrosflora utmärker sig genom fläckiga blad är de som återfinns

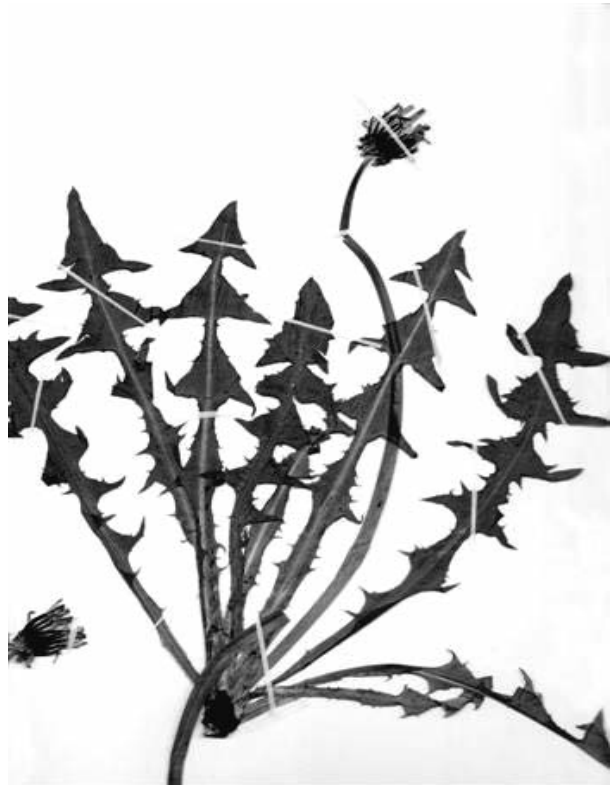

Fig 3. Typiskt exemplar av prickmaskros, *Taraxacum melanthoides*

Fig 4. Fläckmaskros, *Taraxacum maculigerum*.
Bladen kan ibland vara oflikade.

inom sektionen *Naevoza*, fläckmaskrosor. I denna grupp finns det några arter som helt saknar bladfläckar och som man därför diskuterat om de borde föras till en annan sektion. Hit hör bland annat den rödlistade kvällsmaskrosen, *T. praestans*, som någon gång har setts med spridda fläckar samt Gelerts maskros, *T. gelertii*, som undantagslöst saknar sådana och som är svår att placera i rätt sektion. Då de yttre holkfjällen är bågböjt utstående – något nedböjda och liknar dem hos övriga fläckmaskrosor, ligger de preliminärt kvar i denna sektion.

Den art som i gruppen har tydligast fläckar och som vi finner, om än sällan, i våra naturbetesmarker är fläckmaskrosen, *T. maculigerum* (fig 2 och 4). Den varierar starkt i bladformen och plantor tagna från olika ståndorter kan uppvisa så olika skepnader att det känns svårt att acceptera att de skall höra till samma art. Det finns också populationer utan pollen bland normalt pollenförande fläckmaskrosor och det är sannolikt att *T. maculigerum* är en kollektiv art med flera svåravgränsade former som bara kan hållas isär genom att de odlas sida vid sida och stu-

deras ingående. Stora variationer i bladform finner man även bland kända, väl definierade arter och är absolut inget ovanligt inom släktet. En avvikande form av fläckmaskros, som tidigare ansågs vara en underart till fläckmaskrosen är *T. euryphyllum*, bredskaftad fläckmaskros. Den är mycket lik fläckmaskros och avviker främst genom de mycket breda bladskaften.

Arten är funnen i södra Sverige, bland annat i Östergötland och det är nog bara en tidsfråga innan den även dyker upp i vårt område. Den kan även förväxlas med sköldmaskros, som har en annan ändlob med konkava, insjunkna kanter och en i regel större korg.

Fläckmaskrosen utmärks genom sina nedliggande, smala – ofta lansettlika blad, vilka antingen kan vara nästan hela och då mer eller mindre tandade, kortflikiga eller djupare flikiga. Bladskaften är ovingade eller har bara mycket smala (- 1 mm) vingkanter. Hos vissa modifieringar kan ändloben vara långt utdragen och pillik. Inre blad, d.v.s. de senast utvecklade, är ofta hela. På kanterna finns då ett antal nedåtriktade tänder. I vissa bladrossetter, ofta i slutet av säsongen, kan alla blad se ut på samma sätt. Bladfläckarna är i regel mycket tydliga och i bästa fall ser bladen nästan blodstänkta ut. Fläckarna tättnar oftast nedåt i bladet, de övre partierna kan ibland vara helt utan fläckar. Extrema modifieringar har bara några få fläckar och kan ibland helt sakna sådana. De mot marken tryckta, mycket smala bladen i kombination med växtplatsen brukar dock fälla avgörandet!

Norrut i landet hittar man flera släktingar till fläckmaskrosen. En av dem är leverfläcksmaskros, *T. naevosum*, som där inte är ovanlig. Den har blad som är bredast ovan mitten och med korta, utstående och breda bladflikar. Den som besöker Abisko turiststation, kan i vägkanten se mängder av fläckiga maskrosor, där fläckarna är så stora och talrika att de flyter ihop och nästan dränker bladen i färg. Bladen tillhör brokmaskrosen, *T. dilutisquameum*, som är mer sällsynt än föregående och bara känd från Lappland.

Fläckmaskrosorna inom gruppen *Naevosa* är samtliga knutna till naturliga gräsmarker. De är känsliga för kväve och återfinns ofta i det gamla, traditionellt brukade landskapet. Ett undantag är dalslandsmaskrosen, *T. larssonii*, som i regel växer i vägkanter bland andra maskrosor. Man hit-

tar den dock inte i gräsmattor, på vallar eller ruderatmark och det är möjligt att vägkantsförekomsterna hos denna art är rester från tidigare naturliga betesmarker i närheten. Dalslandsmaskrosen är emellertid bara funnen i västra Sverige och kan knappast förväntas dyka upp hos oss.

Ta gärna en tur i betesmarkerna i sommar, helst i toppobjekten där andra sällsynna arter förekommer, och se om du kan hitta en fläckmaskros. Författaren tar mer än gärna emot belägg och hjälper till med bestämning så långt kunskapen räcker.

Citerad litteratur

Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001: *Sörmlands Flora*. Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Fig 5. Sköldmaskros, *Taraxacum patens*.

Backvickern i Tyresta – en bortglömd brandväxt?

SAMUEL JOHNSON

När jag i mitten av maj förra året förberedde fältarbetet som ingick i mitt examensarbete om förekomsten av mossregugier i det stora brandområdet i Tyresta nationalpark, stötte jag på små skott av en märklig ärtväxt. Den var ljusgrön till färgen, utspärrat mjukhårig och hade ett upprätt växtsätt. Efter lite funderande och bläddrande i floror kom jag fram till att det nog inte kunde röra sig om något annat än backvickern, *Vicia cassubica*. Vickern växte på ett antal ställen längs stigen som går över brandfältet mellan Bylsjön och Stensjön. Jag konstaterade detta glatt då jag inte tidigare sett växten i Stockholmstrakten. Den befinner sig trots allt här nära sin nordgräns i landet.

Under hösten, när jag på allvar började min mossinventering, blev jag på nytt intresserad av vickerns förekomst. Jag stötte allt oftare på den och på de märkligaste ställen dessutom. Den verkade finnas precis överallt inom brandområdet men ingenstans i den omkringliggande skogen. Mina tidigare erfarenheter från södra Sverige sade mig att växten gärna växer i skogsbyr och torr gräsmark, men här kunde den till exempel stå i kanten av ett hållkar uppe på en höjd som före den stora branden 1999 var bevuxen med en månghundraårig, säkert lavdominerad tallskog. Detta kunde jag senare också bekräfta med hjälp av en äldre vegetationskarta över nationalparken (Runborg 2003). Jag blev nu mycket intresserad av hur det egentligen kan ha sett ut före branden.

Kunde backvickern ens ha funnits i området?

Enligt Sörmlandsfloran (Rydberg & Wanntorp 2001) finns växten i trakten liksom på många andra platser på Södertörn men den verkar inte vara särskilt vanlig och är ofta knuten till soliga backar eller bryn.

Mer om backvickerns och andra ärtväxters förekomst i Tyresta finns att läsa i en nyligen utgiven rapport (Naturvårdsverket 2006). Här skriver Ulf Johansson i kapitlet *Den efemära floran* att backvickern har blivit den klart vanligaste ärtväxten i brandområdet. Innan dess ska den endast ha funnits sparsamt på tre lokaler i hela Tyrestaområdet. Två av dessa, vid Slomossen och vid Stensjöborg, ligger intressant nog i äldre brandområden. Mest intressant är dock att ingen av dessa ligger inom det nybrunna området. Alltså kunde jag slå fast vad jag redan misstänkt. Branden har på något sätt kraftigt gynnat backvickern som på sju år har etablerat sig över större delen av brandfältet.

Detta kan även Ulf Johansson konstatera. Han uppskattar att det fanns 2500 - 3000 exemplar år 2002. Att döma av en karta över de av honom upptäckta förekomsterna skulle jag säga att siffrorna idag är i underkant. Jag skulle kunna peka ut 2-3 ytterligare lokaler och ändå har jag nog bara täckt in högst en fjärdedel av området.

Artens spridningsbiologi gör att den stora förekomsten först verkar vara ännu

märkligare. Baljorna innehåller endast 1 - 3 frön. Dessa frön är dessutom ganska stora, kanske 2 mm i diameter och saknar de egenskaper som skulle kunna underlätta spridning med t.ex. djur. Detta borde leda till en mycket bristfällig spridningsförmåga men ändå verkar ju arten i Tyresta ha ökat explosionsartat efter branden. Den enda rimliga förklaringen jag kan ge är att fröna inte kommit in efter branden utan funnits i fröbanken sedan lång tid tillbaka och sedan "väckts" av branden.

Det kan alltså finnas fler brandspecialister i vår kärlväxtflora än de så ofta omskrivna brandnäva, *Geranium bohemicum* och svedjenäva, *G. lanuginosum*. Vissa arter kanske bara är lite bättre på att "dölja sin svaghet" för eldhärjade områden. Till skillnad från nävorna är ju backvickern flerårig och allt annat än efemär. Att döma av dess förekomst i Boo i Nacka, där den uppges redan i Stockholmstraktens växter

(Almquist & Asplund 1937) på mer än 20 lokaler och fortfarande lär vara lika vanlig (Mora Aronsson, muntligen) så har den en stark förmåga att hålla sig kvar på en plats när den väl etablerat sig. Även om växten först etablerat sig efter bränder på många av sina nuvarande lokaler kan tidens gång ha gjort detta mindre uppenbart för botanister på besök. Det här skulle kunna förklara varför backvickerns koppling till brandhistoriken är så dåligt dokumenterad.

Noterbart är att Ulf Johansson uppger att även andra ärtväxter hittats på märkliga platser inom brandområdet, om än i betydligt mindre mängd. Framför allt sommarvicker, *Vicia sativa* (underarten anges tyvärr inte men det bör nog vara stor sommarvicker, ssp. *segetalis*) och backvial, *Lathyrus sylvestris* är intressanta då de också är sällsynta i Stockholmsområdet.

Det är spännande att just ärtväxter verkar vara kopplade till bränder på detta vis.

Blommor av backvicker.
Foto: Samuel Johnson

Dessvärre finns mycket lite litteratur om fenomenet i Sverige men i USA anses lupiner (*Lupinus spp.*) vara gynnade av bristen på kväve efter katastrofer som bränder och vulkanutbrott då de som alla ärtväxter kan tillgodogöra sig detta näringsämne direkt från luften genom att leva i symbios med bakterier (Del Mural m.fl. 1995). Detta kan mycket väl vara en del av förklaringen till ärtväxternas framgång även i Tyresta.

Men varken backvickern eller någon annan svensk ärtväxt är nog lika hårt brandspecialiserad som brand- och svedjenäva. Om växten vore så knuten till bränder borde detta ha uppmärksammats mer tidigare. Säkert är det så att frönas groningen och plantornas tillväxt gynnas av brand men att detta bara är en del av dess ekologi. Emellertid kan man ju spekulera i att det skulle kunna vara en viktigare faktor här vid nordgränsen

av dess utbredningsområde där den anses mycket värmegynnad. Du som någon gång stöter på backvicker ute i markerna kan ju i vilket fall som helst lyfta blicken något och fundera på om det inte är ett gammalt brandfält du faktiskt står på.

Litteratur

- Almquist, E. & Asplund, E. 1937: *Stockholms-traktens växter*, 2 uppl. Botaniska Sällskapet. Stockholm.
- Del Moral, R. Titus, J. H. & Cook, A.M. 1995: Early primary succession on Mount St. Helens, Washington, USA. *Journal of Vegetation Science* 6: 107-120.
- Naturvårdsverket 2006: *Branden i Tyresta*, 1999. Stockholm.
- Runborg, S. 2003: *Vegetationskarta över Tyresta nationalpark och naturreservat*. Stockholm
- Rydberg, H & Wanntorp, H.-E. 2001: *Sörmlands flora*. Stockholm.

Baljor av backvicker.
Foto: Samuel Johnson

Kalvnos i Oxelösund

HANS RYDBERG

Under en inventering av närströvskogar åt Oxelösunds kommun i juli 2006 vandrade jag genom villakvarteren åter till min bil. Jag hade anteckningsblocket i handen och noterade vad jag såg växa i gatukanterna. Här fanns småsporre, gråbo, krypnarv, svinmålla, kanadabinka – detta numera så vanliga ogräs, rävtörel, vitgröe ochmen vad var det som växte där!?

Jag knäböjde inför en växt som jag inte minns att jag sett förut. Eller kanske var det violsporre. De små rödlila blommorna och de smala bladen kunde tyda på det. Det finns ju även andra sporrar med likartat utseende, bl.a. färgsporre som jag en gång sett i Bohuslän. Jag synade blommorna noga och såg då till min häpnad att de saknade sporre. Då kunde det ju inte vara en *Linaria*! Tankarna for kors och tvärs. Den enda rödblommiga lejongapsväxt av motsvarande modell jag kunde tänka mig var kalvnos, men jag visste att den var så sällsynt att den betraktades som starkt hotad på rödlistan. Jag hade inte sett kalvnos förut och var osäker på hur den såg ut. Hur som helst – jag tog hem ett exemplar av växten, konsulterade tre olika floror och visst var det kalvnos, *Misopates orontium*, jag funnit! Denna sällsynta art är i Sverige bara funnen på några lokaler i Sydsvetige, på västkusten och på Gotland. Ett sensationellt fynd gjordes i Stockholmstrakten år 2000 av Henry Gudmundsson, där arten växte i en gräsmatta utanför ett byggvaruhus i Österhaninge.

Kalvnosen bedömdes där uppträda som gräsfröinkomling (Rydborg & Wanntorp 2001).

Arten är inte bara rödlistad (EN = starkt hotad) enligt Gärdenfors (2005), utan också nationellt fridlyst, vilket är ovanligt för ett ogräs. Inom parentes är denna min försyn-delse – att ha plockat en fridlyst växt – den första på fem år, då jag i ren obetänksamhet ryckte upp en grönvit nattviol för att visa en kursdeltagare på några blomdetaljer. Uppryckningen av ett av de fem exemplar av kalvnos som levtt sitt liv i tysthet i den där rännstenen i Oxelösund uppvägdades mer än väl av vad sedan kom att hända.

Jag utnyttjade ortstidningens nyhetstor-ka i semestertiden genom att ringa en reporter och berätta om det märkliga växtfyndet i Oxelösund. Samtidigt kontaktade jag Peter Lantz, kommunekologen, och vi stämde alla ett möte på den lilla villavägen för att titta på skapelsen. Där satt vi, en reporter och en fotograf från Sörmlands Nyheter, kommunekologen och jag, på huk framför den rara växten. Skaran kom snart nog att utökas med två villaägare och inte mindre än sex personer var samlade kring denna växt. En av villaägarna var närmaste granne med kalvnosen och tyckte först inte att de där blommorna var så märkvärdiga. ”Sånt där brukar jag rensa bort”, sa hon. Efter en lång föredragning om kalvnosens sällsynthet och skyddsvärde blev hon liksom de övriga deltagarna plötsligt intresserad. Kommun-

ekologen lovade att kommunen skulle göra allt vad de kunde för att växten skulle finnas kvar och villaägarna lovade vara rädda om kalvnosarna och inte rycka upp dem. Två dagar senare kom ett relativt stort uppslaget reportage om den märkliga växten med bild och allt. Det fick till följd att jag under de följande veckorna fick flera telefonsamtal från folk som trodde sig ha kalvnos i sin trädgård. Det blev flera resor, men inte i något fall hade man lyckats pricka rätt. Växterna var istället småsporre, strimsporre och harmynta – ingen av dem speciellt lik kalvnos, men utifrån en bild i en dagstidning kan man lätt tolka sina fynd fel.

Kalvnosen växte i ett villaområde i södra Oxelösund och av sekretesskäl (det finns folk som hatar ogräs!) utelämnas gatans namn. Den växte i fem exemplar, varav ett har lämnats till Riksmuséet som belägg. Exemplaren var bara 5-10 cm höga, vilket kan förklaras av den torra växtplatsen och på den ovanligt varma sommaren. Kanske växten gynnas av höga groningstemperaturer. Det förklarar emellertid inte varför växten fanns just här. En skarv i asfalten pekade på att man gjort ett ingrepp i gatan, troligen en gång för fjärrvärmedragning. Kanske att frön lyfts upp ur ett tidigare jordlager och hamnat ovanpå asfalten. En annan förklaring kan vara att frön följt med gräsfrö och att dessa plantor någonstans i sin tur levererat frön som flyttat ut till gatumiljön.

Kalvnosen är annars ett gammalt ogräs, som fram till sekelskiftet förekom på skånska, öländska och gotländska åkrar och på andra odlade ställen glest spridd genom landet upp till Västerbotten (Wigren-Svensson & Svensson in Aronsson 1999). Den har försvunnit från de flesta lokaler och uppges idag främst förekomma som vägkantsväxt,

inkommen i fröblandningar. I Norge och Finland är arten mycket sällsynt och nu kanske helt borta från dessa länder. I Danmark var arten tidigare vanlig, men blir även där allt sällsyntare. Längre söderut i Europa är arten vanligare och i Medelhavsländerna finns den allmänt på odlade ställen.

Kalvnosen är av sin utbredning att döma troligen värmegynnad. Fröna grov bara på mycket litet djup och jordarna skall helst vara lätta. Asfaltmiljön i rännstenen i Oxelösund var närmast optimal. Dessutom bidrog säkert den varma sommaren till den lyckade groningen. Arten är ettårig och helt beroende av sina frön för att överleva. Troligen vilar fröna under år med ogynnsamma väderbetingelser. Man vet inte exakt hur gamla fröna kan bli men det är känt att ettåriga arters frön kan bli mycket långlivade. Om beståndet i Oxelösund skall övervakas genom floraväkteriet, vilket är lämpligt, bör framtida kontroller utföras främst under varma somrar – något som vi förvisso blivit bortskämda med de senaste decennierna.

Citerad litteratur

- Gärdenfors, U. (ed.) 2005: *Rödlistade arter i Sverige 2005* – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001: *Sörmlands flora*. Botaniska Sällskapet i Stockholm.
- Wigren-Svensson, M. & Svensson, R. 1992 (*Misopates orontium*) in Aronsson, M. (red.) 1999: *Rödlistade kärlväxter i Sverige* – Artfakta. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Vandring i Lilla Utterviks hage

UNO SAND

Vi har väl alla vårt smultronställe. En solig dag i midsommartid bjuder jag er att följa med till mitt som ligger vid Bråviken mellan Näveksvarn och stora Uttervik. Man följer den gamla vägen och viker in på en liten väg med några brevlådor och en vägskylt Strömshult. Ägarinnan till stället har nyligen satt upp en vacker skylt med texten BLOMSTERÄNG och det är dit vi ska.

Efter tvåhundra meter sluttar terrängen ner mot en havsvik som är skyddad för hårda vindar av bergiga holmar. Det är en betagande syn som möter oss med en örtrik äng och en blå vattenspegel inramad av björkar och berg som bakgrund.

Vid sidan av en gammal jordkällare kan vi parkera, ta floran och kaffekorgen med oss och börja vandringen. Ormsäkert är det ju inte. Här finns både hasselnok, vanlig snok och huggorm, så lätta stövlar är inte fel, speciellt om man vill botanisera ner mot sjön.

Det går kor här på eftersommaren, men bonden är förstående så han stängslar av det finaste området för att vi ska kunna blomstervandra på obetade marker.

Innan vi går genom stängslet möter oss en artrik dikeskant. Mellan nypon och björnbärsslingor sticker buskmåra, småborre och humleblomster upp. Dessutom finns bl.a. grässtjärnblomma och häckvicker. Här prålar slätterfibblor med sina flammande blad, men de måste vara rådjursgodis för de

tjocka blommorna är ofta avsnoppade.

Vi kryper genom stängslet och tar en överblick. Terrängen sluttar svagt mot söder med små släta berghällar som sticker upp här och var. Däremellan finns det varierande djupa sänkor med mull och torv där ett källflöde uppifrån breder ut sig över området. Något som ytterligare gynnar växtligheten är att källvattnet kommer från gamla marmorbrott. Finns det sänkor finns det även däremellan högre partier med tunt magert jordlager - passande för kattfot, solvända och mattfibblor.

Hassel, småenar, nypon (även stenros och kanelros) och slån ger ett helhetsintryck av slänten, men ett par jättelika masurbjörkar och en mindre dunge av ungbjörkar längre ner ramar in vyn. I vårtid blir man helt överväldigad av en sällan skådad gullvivematta. Då glömmer man kanske vitsippsmattan som nyligen låg här, men en och annan fruktstängel försöker tränga sig upp och påminna. Längre ner bakom enbuskarna finns en stor grupp av Adam och Eva, som ända till 2006 har bestått av endast den gula sorten, men plötsligt stod där en violett planta ca 50 meter därifrån. Nu får vi inte stirra oss blinda på orkidéer. Här finns vid den årstiden gulstrålände grupper av svinrot mitt i det blå ängsviolhavet. På brännblottor från förra året är violen särskilt tät, men den släpper snällt fram ett par resliga plantor av brandnäva. Mängder av ettåriga korsblommiga växter hittar man på bergkalotterna

som sticker upp här och där ur nagelörtsbädden.

Men nu är det sommar och gullvivorna har sträckt på sig och blivit järntråd för att hålla för de hårda höst- och vinterstormarna, då fröna småningom ska skakas ur. Nu har helhetsintrycket tagits över av röllika, brudbröd, jungfrulin och darrgräs. Här uppe på torrmarken finns duvnäva, blodnäva, blodrot, fingerört, daggekåpor, vildlin och teveronika. Tittar man lite närmare hittar man inte bara kråkvicker utan också backvicker, gullklöver, jordklöver och trådklöver.

Så tar man en späd vicker och kollar om det är duv- eller sparvicker (2 eller 4 frön i de pyttesmå baljorna). De finns båda tillsammans med gulvial och dekorativt uppstickande svartkämpar.

Runt den högsta bergkalotten har slånet lämnat lite plats för några ränder av tjärblomster och Salomos sigill, getrams, med sina ärriga rotstockar som man tyvärr inte bör kolla utan tro.

Nu är det dags att njuta av mängder av Jungfru Marie Nycklar, som trivs i en av de större minimyrrarna. Myror i huvudet får man ibland när man sätter sig med floran för den är verkligen variabel. I utkanten av nycklarna, lite torrare alltså, står några nattviol.

Så vandrar vi vidare förbi den hundraåriga björken och träffar på den fjärde orkidéarten i hagen - tvåblad, *Listera ovata*. Namnet hedrar drottning Annes hovläkare, Martin Lister.

På väg fram mot björkdungen fullkomligt sprutar spenört upp i och omkring stigen, blomningen kommer dock senare. Tills dess får vi nöja oss med hundlokor som tydligen vill njuta av lite bördigare mark, lik-

som skogsklöver, rödklöver, flyktingar ifrån åkern intill, samt korsningar mellan dem. Nu vill jag visa er en trevlig blomma, ja många exemplar, av vippärt inne bland de unga björkarna. Marken är under förnan klapperstrand sen gångna tider. Här har jag upptäckt sandödda, vilket senare har verifierats. Flera individer har fotograferats av Westrin och Nordström, forskare från Herpetologiska föreningen i Stockholm.

I backen ner mot den torrare strandängens finner vi den spänstiga backklöver, inte alltför vanlig och tydligen minskande i landet. Här breder vitmåra och gulmåra ut sig med inslag av johannesört; ingen ännu blommande. Var tid har sin prakt i hagen. Nu kommer vi ner i älgört och starr och i diket mot åkern finns tuvor av bl.a. tuvstarr och flera tågarter. Däremellan flammar gökblomster med sina trasiga nejlikor. Så vandrar vi fram över den knäande kärrkavlen som inte tillåter några andra arter att komma in i sina breda, täta mattor. Men gäsörten bildar minsann egna mattor med små solar här och var. Marken blir våtare och innanför vassen skymtar resliga Iris. Nu är det bra med stövlar, för då kan man gå ut bland mannagräs och mängder av överblommade kabbleka och se hästsvans med sina bruna små blommor som har endast en ståndare (klass 1, sa Linné) - och titta vilken tur du har! Där står några stånd av topplösa, medlem i vivesfamiljen. Den äkta förgätmigejen finns också här. Konstigt namn förresten, den är väl inte mer äkta än andra Myosotis. Innanför bladvassbältet finns både kolvass, (vid bäckutflödet) rörfilen och jättegröe. På en kulle växer tre olika sorters vild lök och fortfarande kan man skymta de gulnande bladen av vårens Valerianella i det frodiga gräset.

Här nere vid kullen med utsikt över brygga och båtar med kluck, ljuvliga dofter, fågelsång och fjärilsfladder är det lämpligt med kaffet, och vill du inte vila från det botaniska har du massor av blommor omkring dej.

När du nu vänder åter mot vägen kan du gå på andra sidan av åkern och lämpligen repetera en del blomster, men det finns

också en del nya vänner att se. Tiggarranunkeln har inte visat sig förr liksom släktingen ältranunkel, som lyser upp jordblottorna med sina glesa solar. Upp mot berget ser du på nytt styvmorsviol, gul och vit fetknopp liksom kärleksört.

Jag hoppas att du blivit så intresserad av beskrivningen att du vill uppleva miljön på riktigt!

Nicktistel, *Carduus nutans*
Foto: Hans Rydberg

Floristiska notiser

HANS RYDBERG

Uppgifter om fynd skickas till redaktionen. De uppgifter om växten som bör finnas med är om möjligt: socken, så exakt lokal som möjligt (behöver ej publiceras för känsliga arter), när växten hittades första gången, senaste observation och vem som gjorde fyndet. Ge gärna mer information, om det är återfynd på gammal lokal, lokalbeskrivning. Ange också om lokalen är inmatad i Artportalen. Glöm inte att lämna adress och telefonnummer där ni kan nå kvällstid för eventuella kompletteringar.

Följande sammanställning är gjord för landskapet Sörmland utifrån uppgifter hämtade från Artportalen och utgör bara ett urval av de mer intressanta fynd som gjorts under det gångna året. Arbetet att vaska igenom tiotusentals uppgifter för att hitta rusinen är dock ganska arbetskrävande och många fynd är säkert inte inmatade i portalen. Vi är därför från redaktionens sida tack samma för de fynduppgifter vi kan få direkt från er läsare.

Kärlväxter

Koreansk anisop - *Agastache rugosa*

SRM, Österhaninge sn, Österhaninge på grustipp 2006 (HGU). Arten odlas främst som krydd- och medicinalväxt och förvildas tillfälligt på tippor. Tidigare funnen på Eskilstunatippen 2005 (flera samlare).

Vittätel - *Aira caryophylla*

SRM, Ornö sn, Ornö vid V.Hässelmara på 4 dm²

stort område i sandig sluttning i grusig väggkant 2006 (HGU). Känd på lokalen sedan 1902.

Strävlösta - *Bromus benekenii*

SRM, Hölö sn, Fridö i asklund, 2 plantor 2006 (HGU). I området växer även långsvingel, *Festuca gigantea*, som tidigare är känd på lokalen.

Nicktistel - *Carduus nutans*

SRM, Sorunda sn, Stora Vika på kalkberg 2006 (HGU), lokalen är tidigare känd.

Knipparv - *Cerastium glomeratum*

SRM, Enhörna sn, Norrlöts handelsträdgård – riklig på grusplan mellan växthusen 2006 (LKA), ej tidigare känd från Mälarreionen i Srm. SRM, Tyresö sn, Kumla, Fornuddsparken i grusgång 2006 (HGU) – tidigare fynd vid Kumla plantskola i närheten.

Fikonmålla - *Chenopodium ficifolium*

SRM, Nicolai sn, Nyköping vid väg mot Arnö samt på ogräsmarker vid N.A.Svenssons järnhandel, riklig 2006 (HRY) – 2:a fyndet i Södermanlands län, tidigare ett tippfynd i Eskilstuna 1997-2000.

Amerikansk grovsnärja - *Cuscuta campestris*

SRM, Österhaninge sn, Österhaninge på jordhöj 2006 (HGU). Tredje fyndet i Srm!

Flikig kardvädd - *Dipsacus laciniatus*

SRM, Brännkyrka sn, Skarpnäcksfältets NV del, 1 ex på skräpmark 2006 (ASV,HGU). Ej tidigare funnen i landskapet.

Ängsgentiana - *Gentianella amarella*

SRM, Kjula sn, 160 m VNV om Årbytorp, 31 ex på kalkberg 2006 (HÅG); Kloster sn, 780 m NV

om Simonstorp 2006 (HÅG) på kalkberg, 21 ex.

Tidig fältgentiana - *Gentianella campestris* var. *suecica*

SRM, Grödinge sn, Björndammen i naturbetesmark, 25 ex i blom 30.6.2006 (BRA), lokalen upptäckt av Lars-Åke Bäckström 2003.

Ullig hjärtstilla - *Leonurus cardiaca* ssp. *villosa*

SRM, Brännkyrka sn, Farsta, S om Gubbängen, 15 ex i ung lövskog med mycket asp 2006 (AKL), troligen förvildad från koloniområdet. Denna ullhåriga ras har i Norden en östlig utbredning och är i Nordiska Floran inte ens uppgiven från Sverige. Ett fåtal fynd på ruderatmarker har under senare år rapporterats från olika delar av mellersta Sverige. Troligen har den förvildats från odling.

Strandmynta - *Mentha aquatica* ssp. *litoralis*

SRM, Oxelösunds sn, Jogersö vid Trappviken i vassvegetation på grunt vatten i havet. 2006 (HRY) – ej tidigare känd från Nyköping-Oxelösunds kust och skärgård.

Temynta - *Monardia didyma*

SRM, Brännkyrka sn, Årstafältet 2005-2006 (HGU) i trädgårdsplantering, troligen förvildad.

Kal tallört - *Monotropa hypophaea*

SRM, Oxelösunds sn, Brännäs våtmark i lövskog på NV sidan 2006 (HRY); Sorunda sn, Stora Vika på kalkberg 2006 (HGU), härifrån tidigare känd.

Buketthirs - *Panicum capillare*

SRM, Frustuna-Kattnäs sn, Gnesta i centrum utanför bokhandeln 2006 (HRY) i asfaltspringa mot husvägg. Tidigare funnen på samma lokal av LKA; Helgona sn, Nyköping - Brandholmen på gammal soptipp 2006 (HRY), Nicolai sn, Nyköping på Fejmerts gata 2006 (HRY) i buskplantering.

Klippnejlika - *Petrorhagia saxifraga*

SRM, Helgona sn, Nyköping nära Helgona kyrka 2006 (HRY) på ogräsmark. Ej tidigare noterad från Srm.

Vingpimpinell - *Sanguisorba minor* ssp. *polygama*

SRM, Västerhaninge sn, Haninge – Nederstavägen 2006 (HGU) på gräsbevuxen bullervall.

Känguruäpple - *Solanum laciniatum*

SRM, Österhaninge sn, Brandbergen 2006 (HGU) – 3 plantor på jordtipp. Tidigare ej rapporterad från landskapet.

Durra - *Sorghum bicolor*

SRM, Överjärna sn, Järna, Floravägen på sopsandhög 2006 (ASV).

Smalfjällig strandmaskros - *Taraxacum egregium*

SRM, Nicolai sn, Strandstuguviken 2006 (HRY) - riklig på strandängar bland strandmaskros och östersjömaskros, samtliga tre hörande till sektionen Palustria, strandmaskrosor. Röddlistad (EN) och ny för landskapet.

Hagmaskros - *Taraxacum lepidum*

SRM, Nicolai sn, Strandstuguviken ca 500 m SV om Campingplatsen 2006 (HRY) – på havsstrandäng. Tillhör sektionen Ruderalia. Ny art för Sverige, närmast förekommer den i Danmark.

Rodermaskros - *Taraxacum subalatum*

SRM, Frustuna-Kattnäs sn, Gnesta vid Hemköp 2006 (HRY) I gräsmatta. Tillhör sektionen Ruderalia. I Sverige tidigare blott känd från en lokal i Halland.

Råttsvingel - *Vulpia myuros*

SRM, Oxelösunds sn, Gamla Oxelösund på grusmark vid industrispåret, riklig 2006 (HRY) – nära det sedan 1993 tidigare kända beståndet av färgreseda, *Reseda luteola*, Jogersö på grusplan vid minigolfbanan 2006 (HRY). Arten ny för Sörmlandskusten. Brännkyrka sn, Årstafältet 2006 (HGU) i insädd vägkant.

Mossor

Bollvitmossa - *Sphagnum wulfianum*

SRM, Turinge sn, 1400 m N om Stångarö 2006 (NLÖ) i sumpskog.

Lavar**Vedkryptolav - *Absconditella lignicola***

SRM, Ösmo sn, 500 m NNV om Färjudden
2006 (MSV) i granplantering. Ny art för landska-
pet.

- *Ramonia interjecta*

SRM, Tyresö sn, Brevikshalvön ca 100 m S om
Dyviksmossen 2006 (MSV) i lövskogsbrant. Ny
art för landskapet.

Rapportörer: AKL = Anders Kling, ASV
= Anders Svenson, BRA = Britta Ahlgren,
HGU = Henry Gudmundson, HRY = Hans
Rydberg, HÅG = Håkan Gustafsson, LKA =
Lennart Karlén, MSV = Måns Svensson,
NLÖ = Niklas Lönnell

Bildtävlingen

Bildtävlingen i Daphne 2006:1 visade sig vara ganska svår och säkra svar blandades med mer eller mindre vilda gissningar. De rätta svaren på vinterståndarna var:

1. Brudbröd – *Filipendula vulgaris*
2. Gulmåra – *Galium verum*
3. Ålandsrot – *Inula helenium*
4. Hjärtstillä – *Leonurus cardiaca*
5. Skogssallat – *Mycelis muralis*
6. Spetshagtorn – *Crataegus rhipidophylla* ssp. *Rhipidophylla*
7. Rödklint – *Centaurea jacea*
8. Rölleka – *Achillea millefolium*

De bilder som orsakade flest bekymmer var bilderna på brudbröd och ålandsrot.

Flest poäng, 11 av 16 möjliga, fick Anders Svenson, Märsta som därigenom blev klar segrare.

Redaktionen gratulerar och sänder samtidigt den mycket vackra, nyligen utgivna boken Knoppar, skriven av Anders Rapp.

Hur man rapporterar växter i Artportalen

NIKLAS LÖNNELL

Det har en längre tid gått att rapportera fåglar, fjärilar, svampar och kärlväxter i Artportalen. I rapportsystemet för växter går det nu att rapportera både mossor, lavar och kärlväxter. Du kommer dit via adressen (<http://artportalen.se/plants>).

I Artportalen är det tänkt att alla som registrerar sig som användare skall kunna rapportera sina artobservationer och knyta dessa till en koordinat. Det blir då möjligt att se sina observationer i ett större sammanhang och se utbredningsbilder för arter växa fram. Du kan också identifiera var det kan vara befogat att förlägga en exkursion för att fylla igen vita fläckar på kartan. I ett längre perspektiv kommer en atlas för arterna att växa fram. Dessutom kan uppgifterna nyttjas i naturvårdens tjänst och komma andra intresserade till del. För att uppgifterna skall kunna fylla denna funktion är en noggrann lägesangivelse nödvändig. Här följer en kortfattad introduktion till hur man kommer igång.

Registrera dig som användare

För att registrera dig som användare måste du ha en e-postadress och ange ett användarnamn, d.v.s. en unik bokstavskombination som är lätt att komma ihåg. Följ instruktionen på nästa sida.

Du får nu ditt lösenord skickat till den e-postadress du angett.

När du är klar loggar du in genom att gå till startsidan, välja "Logga in" och skriva in

ditt användarnamn och lösenord.

Klicka på knappen "Logga in" eller tryck på Entertangenten för att bekräfta.

Ändra lösenord

Om du inte är nöjd med lösenordet går det självklart att ändra:

Logga in, klicka på fliken "Personligt" och sedan på "Ändra lösenord" och välj det lösenord som du vill använda.

Rapportera med excelinmatning

Det finns två sätt att rapportera, antingen genom att klistra in poster från ett excelark eller genom att mata in i ett formulär. Jag redogör här endast för den förstnämnda metoden då jag bedömer den som den smidigaste, särskilt vid större datamängder. Detta system tar ut län, landskap, kommun och församling från koordinaten vilket gör att högst 50 unika koordinater (= växtlokaler/punkter) kan rapporteras åt gången. Använd inte citationstecken eller semikolon i rapporteringen.

Klicka på "Rapportera" och sedan på "Excelinmatning".

Klicka på länken "excelmall" och spara den på din hårddisk. Alternativt kan du markera – kopiera excelmallen och sedan klistra in den i ett tomt excelark som du öppnar på skrivbordet. Denna fil kan sedan vara din arbetsfil, där du lägger in dina poster framöver.

Mata in dina observationer i excelfilen.

Registrering av användare

När du går in på artportalen ser menyn ut så här:

Välj "Bli rapportör".

ANMÄLNINGSFORMULÄR

För att bli rapportör måste du ange:

- 1) Användarnamn:
- 2) För- och efternamn
- 3) Epost-adress

Adress och telefonnummer är frivilliga uppgifter.

OBS! Lösenordet skickas till den e-post adress du anger. Lösenordet kan du själv ändra senare under menyn personligt.

Angivna uppgifter kommer endast att användas av de Regionala rapportkommittéerna. Allmänheten kan inte söka i databasen utifrån nedanstående uppgifter.

.....

Användarnamn: *

Epost: *

Organisation: * Nej Ja

Kön: Kvinna Man

Födelseår: - Välj årtal -

Förnamn: *

Efternamn: *

Gatuadress:

Postnr:

Postadress:

Telefonnr:

Hemma-landskap:

.....

Här kan du välja om dina personuppgifter skall visas för andra användare av rapportsystemet.

Visa min e-post:

Visa min adress:

Visa mitt telefonnr:

Fyll åtminstone i de fält som har markerats med svarta pilar. Om du inte vill ange din fullständiga adress så ange åtminstone din postadress (=postorten i din adress). Detta gör nämligen att du kan skiljas från namnar i andra delar av landet. Fyll också gärna i "Visa min e-post" eftersom då andra användare (man måste vara inloggad för att se uppgiften) kan skicka kommentarer till dig om dina fynd eller påpeka felaktigheter. När du är klar - klicka på

Kopiera dina uppgifter direkt från Excel och klistra in dem i textrutan nedan. Du kan ladda ner en [excelmall](#) som visar i vilken ordning som fälten skall vara. Du kan mata in upp till 150 rader samtidigt, men fler än 50 obsar åt gången rekommenderas inte, detta gäller särskilt för äldre datorer och modem användare. OBS! Max 50 koordinater får anges åt gången.

Numerisk rikets nät (RT90 2.5 zon väst)
 Rapportera/visa nord- och ost-koordinat med sju siffror.

Grader och decimalgrader (WGS84)
 Rapportera/visa koordinaterna med grader, decimalgrader.

Byrum argenteum 09-10	2006-09-10	Åkerholmeskant	Nyvä, 150 m V om Norrgården	6640340	1598750	25	2006-
Barbala unguiculata 09-10	2006-09-10	Åkerholmeskant	Nyvä, 150 m V om Norrgården	6640340	1598750	25	2006-

Kontrollera obsar Börja om

Inmatning av uppgifter via Excel.

I slutet av artikeln finns en kommenterad lista för de olika kolumnerna. De fält som är obligatoriska är markerade med en asterisk.

Kopiera i excel-filen de poster (högst 150 stycken åt gången) du vill rapportera och klistra sedan in dem i fönstret. Klicka på knappen "kontrollera obsar". Är det något som fattas eller inte stämmer med mallen markeras det med rött. Du kan då välja att rätta det där eller rätta det i din excel-fil och trycka på knappen "börja om".

När du får meddelandet "inga fel hittades" är det bara att trycka på knappen Rapportera. Du får efter en stund ett meddelande "Rapporteringen genomförd". Se till att markera i din excel-fil vilka poster du har rapporterat så slipper du råka ut för att rapportera vissa poster dubbelt.

Ett tips kan vara att infoga en kolumn framför de befintliga där du kan markera de poster du har rapporterat samt en kolumn där du kan kontrollera fältlängd för t.ex.

lokalnamnet eller kommentarfältet. I det senare fallet skriver du "=Längd (cellreferens = klicka på t.ex. cellen med lokalnamn)" och fyller sedan ned i kolumnen (Ctrl+d). Du kan också skriva en bokstavsradde motsvarande max antal tecken, t.ex. 25 st "x" och sedan dubbelklicka på skiljelinjen i slutet av kolumnen. Denna får då den bredd som är den högsta tillåtna och du ser då lätt vid inmatningen om orden blir för långa.

Lägesangivelse

För att en observation skall ha ett värde för andra användare, t.ex. inom naturvården eller för att se om växten finns kvar, bör dess läge anges så noggrant som möjligt. Lägesangivelsen består av två delar. Dels kan du beskriva med ord var arten observerades, dels kan du ange koordinaterna för fyndet. Det är ju inte alltid att man har en bra karta över området, men idag finns det bra kartor på internet. Jag vill framför allt rekommendera "Länskartor" där man kan ta ut koordi-

nater, mäta avstånd och se olika kartor ned till fastighetskartan med flygbild i botten men då utan fastighetsgränser. Se instruktionerna på nästa sida.

Beskrivning av växtlokalens läge i text

Det kan ju verka onödigt att behöva ange ett lokalnamn. Koordinater kan dock ofta bli fel och i och med att all administrativ information (församling, kommun, landskap, län) tas från koordinaten är lokalnamet det enda som finns att kontrollera koordinaten emot. Dessutom är det lättare att tillgodogöra sig ett namn än en sifferkombination. Det bästa sättet är att ange ett avstånd och en riktning från ett någorlunda punktformigt objekt (t.ex. en gård/ett torp) som återfinns åtminstone på kartor 1:50 000 (topografiska/gröna/terrängkartan). För att det viktiga skall komma först och underlätta sortering bör lägesangivelsen inledas med ett geografiskt namn, till exempel "Backa 500 m V-ut". Om det finns både en ort och en gård som heter Backa kan det vara bra att förtydliga sig, exempelvis "Backa, 500 m V om gården".

Ibland finns inga punktformiga kartnamn i närheten. Då kan andra lägesangivelser anges såsom "Storskogen 1 km N om Storsjöns NV-ände".

Att ta fram GPS-koordinater

GPS är det vissa som har och det är då lätt att få en koordinat just där en art växer även om man inte vet exakt var man är på kartan. Det koordinatsystem som de flesta använder är rikets nät RT90 (t.ex. 6577563/1613498). Detta koordinatsystem återfinns även på kartor och är lätt att räkna avstånd med. Den sjunde och sista siffran motsvarar antal meter. Själva GPS:en mäter

i själva verket i WGS84 men transformerar koordinaten till RT90. Alternativet är att använda WGS84 i decimalgrader (hdd,dddd), vilket fungerar över hela jordklotet. Det är även väsentligt att notera den noggrannhet i meter som beror på mottagningsförhållandena när man tar koordinaten.

Koordinater på papperskartor

På moderna svenska kartor (t.ex. vägkartan, terrängkartan, fastighetskartan) finns ett rutnät med rikets nät (RT90) och det är lätt att ta ut koordinater med hjälp av en linjal och kartskalen. På vissa topografiska kartor från 1960- och 1970-talet kan dock UTM-nätet finnas som rutnät istället. Man bör därför kontrollera koordinatsystem och kartskala. Om man tar ut koordinater från kartan är det lätt hänt att man skriver fel och därför finns det än större anledning att kontrollera lokalens läge när man väl har rapporterat in observationerna genom att klicka på kartsymbolen framför lokalnamet i fyndlistan (Visa fynd /Presentera fynd /Fyndlista). Se vidare under rubriken "Titta på dina observationer".

Noggrannhet

När man tar fram koordinater är det även viktigt att bedöma noggrannheten på koordinaten. För att kunna presentera en koordinat på en karta anges t.ex. koordinater i Rikets nät (RT90) med sju siffror vilket innebär att läget anges på en meter när. Denna precision har man knappast, så för att andra skall kunna tolka koordinaten behövs det ett mått på hur långt från koordinaten som arten kan finnas. Detta har lösts med fältet noggrannhet. Hur bedömer man då noggrannheten?

Kartor på Internet

Gå in på länskartor (<http://www.gis.lst.se/lanskartor/>)

Välj län.

Välj kommun.

Klicka på knappen ”öppna tittskåp”.

Zooma in där du har varit.

Klicka på knappen som visar ett koordinatsystem, ett plus och ett frågetecken.

Klicka sedan på kartan där du har varit - så exakt som möjligt.

Kopiera koordinaten och klistra in den på sin plats i excel-filen.

Klicka på knappen med linjal (se ovan).

Klicka på start och slutpunkt för att uppskatta vilken noggrannhet du skall ange

Här kan du även mäta avstånd till den gård eller dylikt som du namnger lokalen efter.

Först måste man väga in hur noggrann metoden är som man tagit fram koordinaten med. Har man använt GPS måste man väga in noggrannheten som beror på mottagningsförhållandena vid mättillfället. Använder man karta så måste detaljeringsgraden på kartan och hur långt det var till någon hållpunkt på kartan vägas in. Dessutom måste man väga in hur stort område man låter denna koordinat representera. Är det en mittpunkt på t.ex. en sumpskog så får man mäta avståndet till ändpunkten.

Titta på dina observationer

Klicka på fliken ”Presentera fynd”.

Klicka t.ex. på ”Fyndlista”.

Klicka på kartan framför lokalnamnet och kontrollera att koordinaten hamnade där du ville ha den och att noggrannheten är rimlig, eller välj ”Exceluttag”.

Markera alla poster genom att trycka Ctrl+a
Kopiera alla poster genom att trycka Ctrl+c
Öppna ett tomt excelark och klistra in posterna genom att trycka Ctrl+v

Sök ut dina observationer

Klicka på fliken ”Visa fynd”.

Klicka på fliken ”Övrigt”.

Klicka i rutan ”Egna fynd”.

Om du vill ha alla, dubbelklicka på aktuellt årtal som skrivs dit automatisk för att minska antalet tunga sökningar som görs av misstag.

Rätta dina uppgifter

Klicka istället på fliken ”Administrera fynd”
Markera rutan framför de poster du vill ändra och klicka på knappen ”Ändra” längst ned i fönstret.

Nu är det bara att rapportera på!

Om det dyker upp några problem i början – hör av dig till Hans Rydberg eller Niklas Lönnell. Vi hjälper vi gärna till.

De olika fälten i excelmallen

Obligatoriska fält är markerade med * före fältnamnet.

*Artnamn	Här kan du ange gällande svenskt eller vetenskapligt namn. En hel del synonymer finns med, men inte alla.
Antal	Här anger du ett heltal och anger enheten i nästa fält.
Enhet	Endast någon av givna alternativ kan anges t.ex. plantor, cm ² , tuvor, bålar.
Antal substrat	Här anger du t.ex. antal block, lågor, trädstammar eller för marklevande arter antalet kvadratmeter en art förekommer inom. Detta säger således inte något om täckningsgraden eller hur mycket det förekommer av arten inom angivet antal kvadratmeter. Ytan arten täcker kan anges i antalsfältet.
Substrat	Högst 50 tecken. Ange det underlag som mossan eller laven växer på (t.ex. almbark vid basen (D=60 cm), granlåga, lodyta av kalksten eller glaciallera).
*Biotop	Högst 50 tecken. Ange växtmiljön som arten växer i (t.ex. granskog med rörligt markvatten eller stubbåker efter havre).
Stadium	Endast ett av de stadier som finns med på en fördefinierad lista kan användas. T.ex. "blomning", "i frukt" för kärlväxter, "med kapsel" för mossor samt "med apothecier" för lavar.
*Lokalnamn	Högst 50 tecken. Beskriv läget med avstånd och riktning till ett på kartan punktformigt objekt. Börja helst med ett geografiskt namn. T.ex. Bogården 250 m SV-ut eller Storskogen 500 m O om Kniptjärn. Se vidare rubriken lägesangivelse.
*N-koord/Latitud	Ange koordinaten i nord-sydlig riktning för din lokal. Om du rapporterar med formatet RT90 måste du ange sju siffror (t.ex. 6548765). Om du anger i formatet WGS84 måste du ange två siffror följt av ett kommatecken och sex siffror (t.ex. 56,567431). Se vidare rubriken lägesangivelse.
O-Koord/Longitud	Ange koordinaten i ost-västlig riktning för din lokal. Om du rapporterar med formatet RT90 måste du ange sju siffror (t.ex. 1576138). Om du anger i formatet WGS84 måste du ange två siffror följt av ett kommatecken och sex siffror (t.ex. 15,567431). Se vidare rubriken lägesangivelse.
*Noggrannhet	Följande noggrannheter i meter kan anges: 5, 10, 25, 50, 100, 250, 500, 1000, 2500 eller 5000. Detta skall både väga in framtagningssättet för koordinaten t.ex. mottagning för GPS:en eller vilken upplösning på kartan du använt såväl om du inventerar ett område men anger en mittpunktskoordinat. Se vidare rubriken lägesangivelse.
*Startdatum	Anges i formatet år-månad-dag, t.ex. 2006-04-17
*Slutdatum	Är i allmänhet detsamma som startdatumet. Det smidigaste är att kopiera startdatumkolumnen och klistra in här när man har matat in färdigt.
Kommentar	Högst 255 tecken. Här anger du information som inte kan anges i något av de andra fälten. Vissa tecken (t.ex. semikolon och citations-tecken) är ogiltiga och dessa filtreras bort när observationen sparas.

Herbarium	Endast någon av följande kan anges: Eget, GB, LD, S, UME, UPS, OHN, VI, OREB, O, C, H eller Annat. Ange accessionsnumret så att din kollekt kan spåras. Se vidare nedan
Accessionsnr	Högst 15 tecken. Ange numret som kollekten får vid registrering i offentligt herbarium. Använder du egna nummer använd ett prefix av t.ex. dina personinitialer. Numret från ett offentligt herbarium bör ha företräde framför ett personligt nummer.
Determinatör	Högst 75 tecken. Anges om någon annan än observatören har bestämt/kontrollbestämt arten. Skrivs lämpligen som "det. John Ekengren 2006".
Eftersökt	Markeras med "X" om arten inte återfanns/observerades på tidigare känd lokal för arten. Det kan dock vara lämpligt att skriva något om omständigheterna i "Kommentarer" också.
Andrahandsuppgift	Markeras med "X" om det inte är du som har sett arten. Skall endast användas då observatören själv absolut inte kan rapportera. Namnet på den som gjort observationen skriver du i kommentarfältet.
Osäker bestämning	Markeras med "X" om man känner sig osäker på artbestämningen.
Ospontan	Markeras med "X" om det t.ex. rör sig om en utplantering i naturen. Används framför allt på kärlväxter.
Intressant notering	Markeras med "X" om du tycker att observationen är anmärkningsvärd.
Dölj	Markeras med "X" om du vill dölja fyndet så att det endast visas för behöriga användare och dig själv och kommer således inte att synas på utbredningskartor för arten. Alla fynd av vissa känsliga/sällsynta arter döljs automatiskt så att det endast är möjligt att se i vilken ruta om 5x5 km den förekommer.
Skydda lokalangivelse	Markeras med "X" du vill att lokalnamnet och koordinaten inte skall visas i klartext. Övriga uppgifter visas som vanligt. Observera att detta inte är ett bra sätt att skydda mycket känsliga uppgifter.
Rapporteras till RRK	Har ingen funktion för växterna i dagsläget.
Belägg finns	Markeras med "X" om detta stämmer. Om foto finns kan det nämnas i kommentarfältet.
Syfte	Kan anges om man lättare vill söka ut särskilda poster.
Medobs1 till Medobs10	Medobservatören måste finnas registrerad som användare (Se ovan hur man registrerar sig).

Bläcksvampen *Coprinus episcopalis* i Sörmland

BO KARLSSON

I början av augusti 2005 gjorde Rolf Olsson och jag en exkursion till naturreservatet Bråtön, belägen i sjön Träskaten i Länna socken i centrala Sörmland.

Vi skulle undersöka om den gäckande skogsfrun hade för avsikt att visa sig. Det hade hon inte, varför vi passade på att kontrollera konditionen hos bland annat skogsvingel, som finns där med några tuvor, samt bestånden av storgröe och strävlosta. På vägen tillbaka, i den sydöstra delen av ön, upptäckte vi en grupp relativt stora bläcksvampar, som växte några meter upp i en skadad del av en asp. Min svampflora ("Svampar" av Ryman & Holmåsén 1998) plockades fram och ett försök att artbestämma fyndet gjordes utan att lyckas. Svampen hade en viss likhet med rutbläcksvamp och detta präntade jag in i synminnet. Något belägg togs däremot inte.

Den 17/8 samma år var jag i tjänsten ute och inventerade skogar, som kunde tänkas hålla nyckelbiotopkvalitéer. En dag hittade jag i en sluttning ner mot sjön Hålvetten, cirka 750 meter sydväst om Järnbol i Stora Malms socken, en relativt orörd och gammal grandominerad skog med inslag av asp, björk, lind, lönn, ek, rönn och tall. I en skadad asp på cirka tre meters höjd växte en liten koloni av samma bläcksvampart som tidigare hittats på Bråtön. Denna gång tog jag ett belägg, som sedan skickades till landets *Coprinus*-expert Leif Örstadius för artbestämning. En vecka senare besökte jag

lokalen igen för att ta några bilder, men då var svamparna inte direkt till sin fördel.

Området visade sig även i övrigt vara en artrik biotop med en rad både rödlistade arter och signalarter som grangräticka, fjällig taggsvamp, zontaggsvamp, skarp dropptaggsvamp, svavelriska, guldkremla, krusbärskremla, gul fingersvamp, kötticka (på granlåga) samt på asplågor veckticka, kandelabersvamp och stubbspretmossa. På aspar och lindar växte även lunglav, aspgélelav, skinnlav, dvärgtufs, asphättemossa, aspfjädermossa, trubbfjädermossa, platt fjädermossa och liten baronmossa. Ytterligare signalarter var stenporella och fällmossa på block och på gammal hassel fanns skriftlav och krusig ulota. Av kärlväxter noterades signalarterna blåsippa, grönpyrola, lind, ormbär, tibast, trolldruva, vårärt och underviol. Mycket tyder på att bergarten och/eller jordarten i området är basisk, vilket sannolikt är en förklaring till den stora artrikedomen av mer krävande arter, som nästan alla kräver ett högt pH-värde för att trivas. Området som är cirka 4 hektar kommer under 2007 att biotopskyddas.

Efter en tid fick jag svar från Leif, som hade artbestämt fyndet till *Coprinus episcopalis*. Han berättade att ett par fynd av arten gjorts några år tidigare i Skåne. Efter en del letande på internet har jag fått fram uppgifter om att arten finns mycket sällsynt i England och Tyskland men saknas i Holland. I övrigt har jag inte lyckats reda ut

vilken utbredningen arten har. Den kan vara svår att se eftersom den dels tycks växa en bit upp i skadade lövträd och dessutom, liksom andra bläcksvampar, bryts ner ganska snabbt. Det är troligt att den är förbisedd och det kan därför finnas anledning att hålla utkik efter den i asprika skogar.

Under ett samtal med Hans Rydberg kom det fram att han gjort ett fynd av denna bläcksvamp några år tidigare i norra Sörmland. Svampen växte med några fruktkroppar på ca 2 meters höjd i en gammal sårskada av en grov ask, vilken kantade den smala vägen upp mot Kärnbo klosterruin utanför Mariefred. Belägg togs, vilket även det bestämdes av Leif Örstadius, som lagt in det i herbariet på Lunds universitet.

Fotnot: Hans Rydberg har kontaktat Anders Dahlberg på ArtDatabanken och föreslagit att denna stora, iögonfallande och samtidigt mycket sällsynta bläcksvamp skall ingå i nästa version av den nationella rödlistan. Arten saknar ännu svenskt namn.

Coprinus episcopalis
Foto: Artikelförfattaren

Första fyndet av Luddstarr *Carex tomentosa* i Sörmland

ULF JOHANSSON

Sedan 1984 har jag varit aktiv i ”Arbetsgruppen Dyviks lövängar” vars syfte är att återskapa och hävda en del av de gamla slåtterängarna intill Dyviksmaren ute på Brevikshalvön i Tyresö - ett projekt som jag förhoppningsvis kommer att skriva om i något kommande nummer. I maj 2006 stängslades en del av gräsmarken utanför det hävdade ängsområdet, norr om Dyviksmaren och upp mot Dyviks gård. I slutet av månaden släpptes 3 kvigor, lånade från Uddby gård, in på bete för att senare, efter avslutad slåtter, tas in på efterbete i lövängarna under 4 veckor i augusti-september. Djuren krävde daglig tillsyn och ett schema upprättades där min tilldelning blev onsdagar.

Den 5 juli låg djuren och idisslade längst ned i lövbrynet, i skuggan under lövtaket. Det hade blivit deras favoritställe denna heta soliga sommar. Jag var inte särskilt glad över valet av denna plats eftersom det just där växte myskmadra och underviol som rikligast. Nu var vegetationen söndertrampad och lundarterna hänvisade till ställen där djuren inte rörde sig. Nåväl, jag fortsatte uppåt för att kolla att stängseltråden var intakt. Längst upp i nordöstra hörnet hajade jag till för en säregen starr med lustiga grågröna, runda och håriga fruktgömmen. Till en början förstod jag ingenting. Sen erinrade jag mig att det finns ju en art som heter luddstarr som jag såg på Gotland 1992. Exalteringen tilltog. En titt i den medhavda ”Krooken” pekade också på denna art. Efter

ytterligare konsultation av litteraturen hemmavid rådde inget tvivel om saken. En ny art för Sörmland och detta i ett område jag trodde jag hade bra koll på! Förvisso hade jag gått ganska sällan just vid luddstarrrens växtplats och tydligen vid fel årstid men blev ändå mycket förvånad att hitta en så karaktäristisk art i detta väl utforskade område.

Starren växte utmed en cirka 25 meter lång och meterbred remsa i ett sydvästexponerat bryn på bägge sidor intill ett litet grunt dike, i ett lövskogsbrunn och ut på en f.d. åker. Någon egentlig odling har inte förekommit på flera decennier men gräsmarken har vissa år plöjts upp för att hålla inträngande sly borta. Vid luddstarrrens växtplats plöjdes marken fram till diket på 1980-talet. Utanför stängslet växte den i ett tätt bestånd utmed en cirka 6 meter lång sträcka. Innanför hade den betats och stod där glesare utmed en cirka 20 meter lång sträcka. Avbetningen var relativt måttlig och växten kommer säkert igen om den fredas mot intensivt bete i fortsättningen. Läget för lokalen är drygt 200 meter SO om Dyviks gård. Rubinkod: 1013j 218/331.

På en storskifteskarta från 1802 nyttjades större delen av dalgången nedanför gården som äng. I den centrala nedre delen var det starrvall och i kanterna ”äng av god och tuffwig hårdvall”. Partiet med luddstarr låg dock vid en nedre utlöpare av åkermarken. På en karta över laga skifte 1904 var dock större delen av dalgången uppodlad.

I ”Den nya nordiska floran” anges arten vara ”ganska vanlig på fuktig, kalkrik ängsmark på Öland och Gotland, annars sällsynt”. På utbredningskartan finns på fastlandet två prickar i Skåne och en i Uppland. I övrigt omfattar utbredningsområdet stora delar av Mellaneuropa samt Baltikum och Ryssland.

Hur och när lyckades starren ta sig hit? Det kan man knappast få ett säkert svar på. Hur växter sprider sig är ofta ett mysterium. Men jag gissar att det kan ha skett genom människans försorg via orent utsäde eller vallfrö.

Vill du besöka lokalen med bil parkera då vid Dyviksuddsvägen, söder om Dyviksmaren. Följ sedan stigen norrut genom lövängsområdet. Luddstarren växer några hundra meter norr om Dyviksmaren vid gårdens östra kant bakom en träd- och snårbevuxen holme. Den icke bilburne tar sig med buss till Mossvägen och följer därifrån en c:a 3 km lång promenad. Innan Öringhamnsvägen 34 genar man genom skogen och kommer då ut norr om Dyviks gård. Passa samtidigt på att studera den rika ängs- och lundfloran kring Dyviksmaren!

Klotigelknopp, ny för Uppland

ANDERS SVENSON

I samband med en inventering 2006 av vattenväxter i Uppland upptäcktes en igelknopp som preliminärt bestämdes till klotigelknopp, *Sparganium erectum* ssp. *oocarpum*. En liten topp med fruktställning togs med som belägg och kunde med hjälp av flora bestämmas till denna underart. Thomas Karlsson på Naturhistoriska riksmuseet har kontrollerat bestämningen och belägget förvaras på museet.

Storigelknopp, *S. erectum* förekommer i Sverige med fyra underarter, varav klotigelknopp är den ovanligaste. Underarten ingår i den svenska rödlistan och har 2005 placerats i hotkategorin starkt hotad (EN) (Gärdenfors 2005) och är tidigare endast känd från Skåne. Den uppländska lokalen ligger längs nordvästra stranden av sjön Långsjön, 10 km NO om Åkersberga i Österåkers kommun. Koordinater för loka-

len finns i Artportalen. Stranden var gungflyartad och växtligheten omkring igelknoppen tydde på rik näringsstatus. Inga försök gjordes att uppskatta beståndets storlek.

Klotigelknopp känns igen på formen hos de mer eller mindre ljusst gråbruna delfrukterna, vars övre del är nästan klotrund (se bilder i Den Nya Nordiska Floran). Flera delfrukt utvecklas ej. Eftersom de särskiljande karaktärerna hos klotigelknopp, såväl som hos de övriga underarterna, sitter i frukten bör man söka efter växten på eftersommaren och tidigt på hösten. Vem vet, kanske gömmer sig flera i strandkanterna av näringsrika sjöar och dammar i landskapet.

Litteratur

Gärdenfors U. (red.) 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Upprop

Svenska Botaniska Föreningen fyller 100 år i år. Det var den 16:e februari 1907 den bildades och redan första året kom även det första numret av Svensk Botanisk Tidskrift. Denna tidskrift firar därigenom också hundraårsjubileum, även om den inte gavs ut under några år då det rådde krig i Europa. Samtidigt firas ett annat jubileum, vilket knappast har undgått någon. Det var nämligen 300 år sedan Carl von Linné föddes och detta kommer att firas på många sätt landet runt – inte bara i botaniska kretsar.

Hur påverkar detta oss i vårt område? Linnéåret kommer att manifesteras på många sätt. Håll ögon och öron öppna! Den 17:e juni går ”De vilda blommornas dag i Norden” av stapeln och vi i redaktionen uppmanar alla botaniskt intresserade i vårt område att just i år passa på att anordna exkursioner denna dag. Eftersom Linné är i fokus kan det mycket väl märkas på deltagarantalet, särskilt om vi slipper få sommarens

grymmaste regnväder över oss den dagen. Skriv redan idag in detta datum - 17 juni - i din almanacka och planera redan nu för en exkursion. Tätortsnära områden, exklusiva floralokaler eller enastående vackra områden med utsiktsberg kan dra folk till sig. Tänk på att du kan styra deltagarantalet med en bra marknadsföring. Använd gärna Linné som lockbete!

Ta gärna med det här eller något tidigare nummer av Daphne och visa vilken fin tidskrift vi har. Det kan locka en och annan innanför Sällskapetets portar och som sedan kan delta i våra egna exkursioner och inspirera andra.

Botanikdagarna på Gotland anordnas av Svenska Botaniska Föreningen. De äger rum 27 juni – 1 juli. En presentation av dessa dagar finns i Svensk Botanisk Tidskrift 100:6 samt på föreningens hemsida www.sbf.c.se

Årets växt – Linnéa!

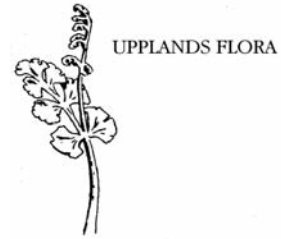
Årets inventeringsväxt är linnean. Denna art har visserligen en koppling till Linnés 300-årsjubileum men det är också en art som befaras minska i främst södra och mellersta Sverige.

Därför är det viktigt att vi idag skaffar oss en bild av var den finns. Rapportera där-

för linnea vid dina inventeringar, skogsvandringar eller svamputflykter och använd gärna Artportalen (se hur du använder portalen i detta nummer) för inmatning av dina fynd.

Kontaktpersoner för Projekt Upplands Flora

- Lena Jonsell, Konsumvägen 20B, 756 45 Uppsala
018-30 24 70 (ordförande).
- Mora Aronsson, Övergran Kyrkängen, 746 93 Bålsta
0171-522 08 (Stockholmsdelen utom Norrtälje).
- Joakim Ekman, Kampementsgatan 8, 115 38 Stockholm
08-663 34 47 (Norrtäljedistriktet).
- Gunnar Eriksson, Pl. 1352 Svind, 740 81 Grillby
0171-47 60 89 (Enköping-/Håbodistriktet).
- Svante von Strokirch, Österänge Pl. 1012, 810 65 Skärplinge
0294-100 24 (Tierp-/Älvkarlebydistriktet).
- Ulf Swensson, Boängsvägen, 741 92 Knivsta
018-55 04 59 (Uppsaladistriktet).
- Ebbe Zachrisson, Frodegatan 38, 753 27 Uppsala
018-71 48 41 (Östhammardistriktet).

Projekt Stockholmstraktens mossor

- Kontaktperson: Niklas Lönnell, Dirigentvägen 171, 765 54 Uppsala
niklas.lonnell@telia.com (hem), niklas.lonnell@artdata.slu.se (arb.)
018-67 24 51

Floraväktaransvariga

- Stockholms län (AB) Anders Svenson, Källbo, 195 92 Märsta
anders.svenson@swipnet.se
08-591 490 12 (hem), 08-598 563 62 (arb)
- Uppsala län (C) Kerstin Frostberg, Gärdesgatan 7, 193 32 Sigtuna
kerstin.frostberg@telia.com
08-592 555 87 (hem), 08-591 263 67 (arb.)
- Södermanlands län (D) Bo Karlsson, Måsvägen 26, 641 93 Katrineholm
cny357j@tninet.se
0150-39197 (hem), 0150-12305 (arb.)